

cecelia
ahern

Ked' som
t'a stretla

Ked'som få stretta

CECELIA AHERN

Ked'som tå stretta

slovar

Copyright © Greenlight Go 2014

First published in Great Britain by HarperCollinsPublisher 2014

Translation © Miriam Ghaniová 2015

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2015

ISBN 978-80-556-1476-2

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat' ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Mojej najlepšej priateľke Lucy Stackovej.
Až keď si húsenica pomyslí, že je po všetkom,
stáva sa motýľom...

Najväčšie víťazstvo neznamená nikdy nezlyhať,
ale pozbierať sa po každom zlyhaní.

Konfucius

Zima

*Je to obdobie medzi jeseňou a jarou
a v severnom Hampshire predstavuje
najchladnejšie ročné obdobie:
december, január a február.*

Obdobie nečinnosti alebo rozkladu.

Prvá kapitola

Mala som päť rokov, keď som sa dozvedela, že zomriem.

Nikdy predtým mi nezišlo na um, že nebudem žiť naveky, prečo aj? Táto téma sa v mojom živote dovtedy neobjavila.

Niečo som už o smrti vedela; uhynuli mi akváriové rybičky, vtedy som sa so smrťou stretla prvý raz. Uhynú, ak ich nekrmíte, uhynú, a keď ich prekrmujete. Pes zahynul pod kolesami auta, myš, ak sa ulakomila na čokoládu v pasci pod schodmi. Zajace zahynuli, ak ušli z klieťok a dostali sa do pazúrov líškam. Ich smrť ma nijako neznepokojila; ako päťročná som vedela, že tieto chlpaté zvieratá robia hlúposti, ktoré ja určite robiť nebudem.

Preto ma veľmi rozrušilo, keď som zistila, že smrť neušetří ani mňa.

Dozvedela som sa, že ak budem mať šťastie, tak zomriem rovnako prirodzene ako môj starý otec. Bol starý, smrdel tabakom a potom, z nosa mu večne tieklo, už si ho nevedel poriadne utrieť. Pod nechtami mal stále čiernu hlinu zo záhrady, oči v kútikoch žltkasté. Pripomínali mi guľôčky zo strýkovej zbierky, ktoré moja sestra rada oblizovala a raz jednu aj prehltla. Potom pribehol otec, stisol jej brucho a prudko ju zdvíhal, až kým z nej guľôčka nevybehla. Starý otec nosil hnedé nohavice, čo mu boli voľné v drieku, držali len na bokoch a nad nimi trčalo brucho. Miešok mal posunutý nabok, lebo mu naň tlačil šev nohavíc. Bol starý. Nie, nechcela som zomrieť ako starý otec, ale zomrieť na starobu bola, ako mi prezradil môj zdroj, najlepšia vyhliadka.

O nevyhnutnosti smrti som sa dozvedela od staršieho bratranca Kevina v deň pohrebu starého otca. Sedeli sme v trá-

ve na konci jeho dlhej záhrady a v rukách sme držali plastové poháriky s malinovou. Boli sme ďaleko od našich užialených rodičov, ktorí v ten najhorúcejší deň v roku pripomínali čierne hnojivá. V tráve kvitli púpavy a sedmokrásy – boli väčšie ako zvyčajne, lebo starý otec v poslednom čase chorľavel a nekosiť záhradu. Spomínam si, že mi za ním bolo smutno. Aj preto, že jeho vždy vzorne upravená záhrada v porovnaní so susednými zrazu nepôsobila tak bezchybne. Neprekážalo by mu, že tu nie je – nerád veľa rozprával –, ale určite by sa postaral aspoň o záhradu, a potom by niekam zmizol. Do neznáma, preč od všetkých, možno by vyšiel hore schodmi a do izby s otvoreným oknom. Tváril by sa, že mu na tom nezáleží, ale záležalo by mu. S úsmevom na tvári a v starých nohaviciach, s kolenami zelenými od trávy a smútkom za nechtami. Ktosi – akási stará pani s ružencom na zápästí – povedala, že v záhrade dosiaľ cíti jeho prítomnosť. Ja som ju tam necítila. Bola som si istá, že tam nie je. Hneval by sa, keby videl záhradu v takomto stave. Ten pohľad by bol preňho určite neznesiteľný.

Stará mama občas prerušila ticho poznámkami ako: „Jeho slnečnice prekvitajú. Boh ochraňuj jeho dušu. Už nikdy neuvidí kvitnúť petúnie.“ Môj múdry bratranec Kevin nato poznamenal: „Nie, z jeho tela bude teraz hnojivo.“

Všetci sa zachichotali, ocenili to, čo povedal, lebo Kevin bol vždy skvelý. Bol najstarší, o päť rokov starší ako ja. V zrelom veku desiatich rokov si dovoľil hovoriť trúfalé a kruté veci, ktoré sme sa my ostatní nikdy neodvážili vysloviť. Aj keď sa nám nezdali smiešne, vedeli sme, že sa musíme smiať, lebo ak sme to nerobili, Kevin rýchlo obrátil svoju krutosť proti nám. Tak sa zachoval aj v ten deň. Bolo to zriedkavé, ale v ten deň sa mi nezdalo vtipné, že mŕtve telo starého otca bude pod zemou pomáhať rásť petúniám. Nepripadalo mi to ani kruté. Videla som v tom dokonca krásu, akési naplnenie a spravodlivosť. Presne to by sa páčilo aj starému otcovi, keď už nemohol pomáhať svojimi hrubými prstami kvitnúť kvetom vo svojej krásnej záhrade, čo bola celé roky stredom jeho vesmíru.

Práve vďaka láske starého otca k záhrade som dostala meno Jasmine. Jazmín priniesol mojej mame do nemocnice, keď som sa narodila: kyticu kvetov z treláže – postavil ju sám, natrel na červeno a oprel o tienistú zadnú stenu. Kvetý zabalil do *Iris Times* a previazal špagátom. Stonky napité dažďovou vodou zafarbil atramentom z nedokončenej krížovky v novinách. Nebol to letný jazmín, aký poznáme z príjemne voňajúcich sviečok a osviežovačov vzduchu. Narodila som sa v zime, takže to bol zimný jazmín s drobnými žltými hviezdovitými kvietkami. Práve ten oživoval záhradu starého otca za pochmúrnych zím. Starý otec tomu asi neprisoval nijaký význam a neviem, či ho potešilo, že ma mama pomenovala podľa kvetov, čo jej priniesol. Myslím, že mu to ako meno pre dieťa pripadalo čudné. Meno Jasmine sa hodí skôr pre nejaký záhradný kvet ako pre človeka. Sám sa volal Adalbert podľa svätého, ktorý pôsobil ako misionár v Írsku, a stredné meno mal Mary, takže bol zvyknutý iba na mená z Biblie. Minulú zimu, keď sa narodila moja staršia sestra, priniesol mojej mame purpurový vres. Dostala meno Heather – vres. Jednoduchý dar pri príležitosti narodenia dieťaťa, ale dnes uvažujem, či v tom nebol nejaký skrytý zámer. Keď som si to preštudovala, zistila som, že zimný jazmín je priamy príbuzný vresu kvitnúceho v zime a rovnako oživuje smutnú zimnú záhradu. Nevieam, či to bolo preňho samého, pre to, aký bol, ale vždy som bola presvedčená, že v tých ľuďoch sa skrýva tajomstvo a čaro, aké ostatným chýba. Ich málopravosť znamená, že majú v hlave hlbšie veci. Pod zdanlivou jednoduchosťou sa skrýva mozaika nevšedných myšlienok, medziiným aj tá, že starý otec možno chcel, aby som sa volala Jasmine.

Vrátime sa však do záhrady, kde si Kevin vysvetlil to, že sa nesmejem na jeho vtipy o smrti ako nesúhlas. To neznášal, a tak na mňa škaredo zagánil a povedal: „Aj ty zomrieš, Jasmine.“

Sedeli sme v kruhu šiesti, ja som bola najmladšia. Moja sestra sa vykrúcala obďaleč, skúšala, kedy spadne, keď sa jej zakrúti hlava. Pri nohách som mala venček zo sedmokrások a v hrdle

takú veľkú hrču, že som si nebola istá, či som neprehltla nejakú obrovskú včelu. Snažila som sa zmieriť s faktom, že aj ja raz zomriem. Ostatní boli zhrození, že to Kevin povedal, ale namiesto toho, aby sa mi ponáhľali na pomoc a popreli tú zlovestnú predpoveď, upierali na mňa smutné pohľady a prikyvovali. *Áno, je to pravda*, hovorili ich oči. *Zomrieš, Jasmine.*

Dlho som mlčala, a tak Kevin zaťal ešte hlbšie. Nielenže zomriem, ale ešte predtým budem dostávať každý mesiac niečo, čo sa volá menštruácia. Budem ju musieť znášať do konca života a budú ju sprevádzať ukrutné bolesti a utrpenie. Potom som sa dozvedela, ako sa robia deti. Ten krátky podrobný opis mi pripadal taký odporný, že som sa rodičom nedokázala pozrieť do očí asi týždeň; a ešte mi nasypali soľ do rozjatrených rán, keď mi povedali, že Santa neexistuje.

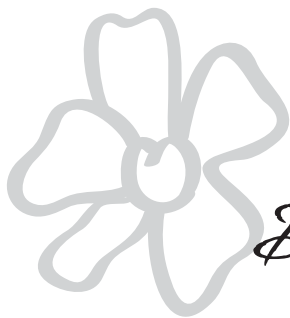
Človek sa na také veci snaží zabudnúť, ale ja som nemohla.

Prečo si spomínam práve na tú epizódu zo svojho života? Nuž, práve tam sa začínam ja. Moje ja, ako sa poznám, ako ma poznajú všetci ostatní, sa začalo formovať presne v tej chvíli. Môj život sa začal vo veku piatich rokov. Vedomie, že zomriem, mi vstúpilo čosi, čo so sebou nesiem až doteraz: poznatok, že hoci je čas večný, môj čas je ohraničený, pomaly sa mína. Pochopila som, že moja hodina a hodina niekoho iného nie je to isté. Nemôžeme ju stráviť rovnako, nemôžeme rovnako uvažovať. Robte so svojím časom, čo chcete, ale mňa do toho nezaťahujte; ja nemám čo stratiť. Ak chcete niečo urobiť, urobte to teraz. Ak chcete niečo povedať, povedzte to teraz. A čo je dôležitejšie, musíte to urobiť sami. Je to váš život, vy zomriete, vy ho stratíte. Tak som sa naučila ísť vpred a nechať veci plynúť. Pracovala som v rytme, pri ktorom som často zostávala bez dychu a málokedy som mala čas byť sama sebou. Často som naháňala sama seba a len zriedka som sa dohnala; bola som asi prirýchla.

Z toho večerného stretnutia na tráve som si odniesla veľa, nielen veniec zo sedmokrások na zápästiach, členkoch a vo vlasoch. V srdci som si odniesla veľa strachu, ale krátko nato,

ako sa to stáva päťročným deťom, sa strach pominul. Uvedomila som si, že starý otec Adalbert Mary je mŕtvy, leží pod zemou a jeho záhrada rastie napriek tomu, že tu nie je, a to ma naplnilo nádejou.

Čo zaseješ, budeš žať, dokonca aj po smrti. A tak som sa zamerala na to, čo sa seje.

Druhá kapitola

Vyhodili ma z práce. Dostala som výpoveď šesť týždňov pred Vianocami – čo je podľa mňa to najnevhodnejšie obdobie. Najali ženu, aby ma prepustila, jednu z tých, čo sú na to vyškolené a zbavia zamestnávateľa nevhodných zamestnancov, aby sa vyhol zbytočným scénam, súdnym sporom či iným mrzutostiam. Pozvala ma na obed na tiché odľahlé miesto, nechala ma objednať si cisársky šalát a sama si dala len čiernu kávu. Sedela a sledovala, ako mi zabehol krutón, keď ma oboznamovala s novou situáciou u nás v zamestnaní. Larry vedel, že tú informáciu neprijmem od neho ani od nikoho iného, že sa ho budem snažiť presvedčiť, aby zmenil názor, že naňho vyrukujem s nejakým zákonom alebo mu jednu tresnem. Snažil sa ma nechať odísť dôstojne, no ja som sa veľmi dôstojne necítila. Prepustenie je verejná záležitosť, musela som to povedať všetkým naokolo. Aj tak to už asi vedeli. Cítila som sa nepríjemne.

V práci som začala ako účtovníčka. Od dvadsiatich štyroch rokov som pracovala v spoločnosti Trent & Bogle, kde som zostala asi rok, potom som prešla do Start It Up a poskytovala som finančné poradenstvo ľuďom, čo si chceli založiť vlastný biznis. Naučila som sa, že vždy ide v podstate o dve veci: o príbeh pre verejnosť a pravdu. Príbeh, ktorý rozprávam, spočíva v tom, že po osemnástich mesiacoch som odišla sama, aby som si založila svoj vlastný biznis, keďže ma tak inšpirovali všetci, čo prešli mojou kanceláriou. Túžila som teda pretaviť vlastné idey do skutočnosti. Pravda je však taká, že sa mi už priecilo nečinne sa prizerať, ako ľudia nič nerobia po-

riadne, že moje úsilie vychádza nazmar, a tak som chcela začať podnikáť na vlastnú päsť. Darilo sa mi a ktosi mi ponúkol, že moju firmu odkúpi. Tak som ju predala. Potom som založila ďalšiu firmu a znovu som ju predala. Tretí raz som veľmi nepremýšľala, keď sa komusi zapáčil môj nápad a hneď mi dal ponuku, že moju firmu kúpi. To ma doviedlo k pracovnému vzťahu s Larrym a k jedinej práci, z ktorej ma kedy prepustili. Koncepcia práce nebol môj, ale Larryho nápad, spolu sme ho ďalej rozvíjali, takže som bola niečo ako spoluzakladateľka a o firmu som sa starala ako o dieťa, čo vyšlo z mojich útrobov. Pomáhala som jej rásť a vyvíjať sa. Sledovala som, ako dospieva a prekračuje hranice našich najfantastickejších snov, a pripravovala som sa na chvíľu, keď ju predáme. Ale nestalo sa. Prepustili ma.

Naša firma sa volala Idea Factory – Továreň na nápady. Pomáhali sme rôznym organizáciám zrealizovať ich najlepšie nápady. Neboli sme poradenská firma. Buď sme prijali ich predstavy a ešte sme ich zdokonalili, alebo sme vytvorili vlastné, rozvíjali ich, plnili a presadzovali. Idea mohla napríklad pochádzať z *Daily Fix*, novín pre miestne kaviarne a obchody, čo sa rozhodli podporovať miestnych podnikateľov, spisovateľov a umelcov, alebo to mohlo byť, napríklad, rozhodnutie sexšopu predávať zmrzlinu – čo podľa mňa predstavovalo obrovský profesionálny aj osobný úspech. Netrpeli sme počas recesie, prekonalí sme ju akoby nič. Lebo ak má firma prežiť za každých podmienok, prvoradá je predstavivosť. Predávali sme svoju predstavivosť a svoju prácu sme milovali.

Pri pohľade do minulosti vidím, že môj vzťah s Larrym sa začal kaziť už dávnejšie. Slepó som kráčala k cieľu predáť našu firmu, ako som urobila už viackrát, zatiaľ čo on si ju chcel nechať. To bol hlavný problém. Zrejme som príliš nástojila, hľadala som potenciálnych kupcov a nevšímala si, že Larry nemá záujem o predaj, a tak som naňho vyvíjala príliš veľký tlak. On sa nazdával, že starať sa o firmu znamená nechať ju ďalej rásť, kým ja som zastávala názor, že ju treba predáť a začať niekde

inde. Ja som sa s ňou chcela rozlúčiť, on ju chcel ďalej zveľaďovať. Keby ste videli, ako sa správa k svojej dcére tínedžerke a manželke, pochopili by ste jeho filozofiu. Držať a nepustiť to, čo je moje. Mať všetko pod kontrolou. Za každú cenu.

Teraz mám tridsaťtri a vo firme som pracovala štyri roky. Nikdy som nebola na péenke, nestážovala sa, neobviňovala, nikdy som nedostala nejaké upozornenie, nikdy sa nestalo nič mrzuté, čo by malo negatívny dopad na firmu. Vložila som do svojej práce všetko – aj pre svoje dobro, lebo som to chcela dať, ale myslím, že stroj, pre ktorý som pracovala, mi mal niečo vrátiť, oceniť moju snahu. Svoje pôvodné presvedčenie, že moje prepustenie nebolo osobné, som postavila na tom, že ma nikdy neprepustili, prepúšťali len iných. Až neskôr som pochopila, že to bolo osobné, lebo práca pre mňa znamenala všetko. Priatelia a kolegovia ma natoľko podporovali, až som dospela k názoru, že keby som nedajbože dostala rakovinu, radšej by som sa liečila sama. Cítila som sa ako obeť. Pozerali na mňa ako na človeka, ktorý chce naskočiť do lietadla do Austrálie, aby sa tam rekvalifikoval na roľníka pracujúceho na melónovej farme. Prešli necelé dva mesiace, a ešte vždy zvažujem svoju cenu. Nemám cieľ, nemám čím prispieť. Mám pocit, akoby som tomuto svetu nič nepriniesla. Viem, že je to len krátkodobá záležitosť, že si znovu nájdem svoje miesto, ale presne tak sa teraz cítim. Chcem povedať, že posledné dva mesiace sa predovšetkým nudím. Som vorkholik, nie som zvyknutá nič nerobiť.

Všetko to, čo som podnikla počas tých náročných dní plných stresu, je hotové. Dokončila som to v priebehu prvého mesiaca. Objedнала som si dovolenku na slnečnom mieste v predvianočnom termíne, a teraz som opálená a je mi stále zima. Stretávala som sa s priateľkami – všetky sú novopečené matky na materskej dovolenke – zašli sme cez deň na kávičku, na čo som nebola zvyknutá. Spočiatku to bolo, ako keď skončíte školu – je to úžasný pocit. Potom to už nebol taký úžasný pocit a sústredila som sa na to, ako mi servírujú kávu

a ako čistia stoly. Na zamestnancov. Všetci pracujú. Zoznámila som sa so všetkými úžasnými deťmi svojich priateľiek, hoci väčšinou len vyliehujú na farebných matracoch, revú a mrvia sa, ak náhodou urobíte niečo nesprávne. Malé deti nerobia nič iné, len dvíhajú buclaté nožičky, chytajú hračky a prevažujú sa z boka na bok. Spočiatku je to celkom zábavné sledovanie, ale potom už menej.

Dvakrát v priebehu siedmich týždňov ma požiadali, aby som sa stala krstnou mamou. Ako keby chceli zamestnať myseľ svojej priateľky, ktorá momentálne nemá žiadne starosti. Obe žiadosti boli milé a dojemné, bola som z nich hotová, ale keby som pracovala, nepožiadali by ma, lebo by som ich nemala kedy navštevovať, stretávať sa s deťmi a robiť všetko ostatné spojené s tým, že som bez práce. Teraz som dievča, ktorému priateľky zavolajú, keď sú v koncoch, keď majú mastné vlasy, keď sa im dvíha žalúdok z telesných pachov a detských grcaníc, keď sedia pri telefóne a tlmeným hlasom, pri ktorom človeku naskakujú zimomriavky, vyhlasujú, že sa boja toho, čo majú urobiť. Podržím im dieťa, kým sa za desať minút osprchujú. Naučila som sa, aká je dôležitá desaťminútová sprcha alebo niekoľko pokojných minútok na záchode bez tikajúcich hodínok pri obnove rodičovských hygienických návykov.

Spontánne som zavolala sestre, čo som nikdy predtým nedokázala. Tak ju to vyviedlo z miery, že keď som bola s ňou, stále sa pýtala, koľko je hodín. Ako keby som jej narúšala biorytmus. Vianočné nákupy som absolvovala bez zbytočného zhonu. Kúpila som vianočné pohľadnice a poslala ich načas – všetkých dvesto. Dokonca som skontrolovala otcov nákupný zoznam. Som mimoriadne efektívna, vždy som bola taká. Pravda, viem aj zaháľať – mám rada dvojtyždňovú dovolenku, rada sa vyvaľujem na pláži a nerobím nič –, no len keď som takpovediac vo svojej koži, ak viem, že ma niečo čaká. Po dovolenke potrebujem nejaký cieľ. Potrebujem výzvu, smer, musím k niečomu prispievať. Potrebujem niečo robiť.